

**Cadrul juridic al UE privind egalitatea –
atenție specială fiind acordată
Cartei drepturilor fundamentale a UE, valorii
juridice a acesteia și chestiunii efectului direct
orizontal al articolului 21 în jurisprudența
CJUE**

*Dreptul Uniunii în domeniul egalității de gen
Seminarul ERA pentru membrii sistemului judiciar*

Finanțat în cadrul Programului „Drepturi, Egalitate și
Cetățenie 2014-2020” al Comisiei Europene

*București, 21-22 martie 2022
judecător Octavia Spineanu-Matei*

**I. Cadrul juridic al UE în domeniul
egalității**

**II. Carta drepturilor fundamentale a
Uniunii Europene și valoarea juridică a
acesteia**

**III. Efectul orizontal al art. 21 din Cartă în
jurisprudența CJUE**

I. Cadrul juridic al UE în domeniul egalității

EGALITATEA

în UE:

- valoare fundamentală
- principiu fundamental

I. Cadrul juridic al UE în domeniul egalității

EGALITATEA

ca

valoare fundamentală

I. Cadrul juridic al UE în domeniul egalității

EGALITATEA
ca
principiu fundamental

I. Cadrul juridic al UE în domeniul egalității

Interzicerea **discriminării**:

Persoanele în **aceeași situație** trebuie tratate în **același mod**

sau

Situațiile comparabile nu trebuie tratate diferit și **situațiile diferite** nu trebuie tratate în același mod, în afara situației în care acest tratament este justificat în mod obiectiv

I. Cadrul juridic al UE în domeniul egalității

Interdicția discriminărilor având ca **temei** următoarele:

- cetățenia unui Stat membru – art. 18(1) TFUE
- sex/gen – – art. 3(3) TUE și 10 TFUE
- (sex), rasă sau origine etnică, religie sau credință, dizabilitate, vârstă sau orientare sexuală - art. 10 și 19 TFUE
- art. 21 din Cartă

II. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și valoarea juridică a acesteia

Carta UE – **aceeași valoare juridică** cu a tratatelor - art. 6(1) TUE

II. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și valoarea juridică a acesteia

Carta UE – nu extinde deloc **competențele** Uniunii astfel cum au fost acestea definite în tratate - art. 6(2) TUE & art. 51 din Cartă

II. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și valoarea juridică a acesteia

Relație

Carta - CEDO

Standard minime

II. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și valoarea juridică a acesteia

Domeniul de aplicare a protecției:

- **instituțiile și organismele UE**
- **statele membre** atunci când implementează dreptul UE

II. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și valoarea juridică a acesteia

Domeniul de aplicare a protecției:

- între **particulari**
(efect direct orizontal)

III. Efectul orizontal al art. 21 din Cartă în jurisprudența CJUE

Art. 21(1) - **interzicerea discriminării** bazate pe **orice teme** precum: - sex

- rasă, culoare, origine etnică sau socială
- trăsături genetice
- limbă
- religie/credință
- opinie politică/sau orice altă opinie
- apartenența la o minoritate etnică
- proprietate
- naștere
- dizabilitate
- vârstă
- orientare sexuală

III. Efectul orizontal al art. 21 din Cartă în jurisprudența CJUE

Art. 21(2) **Interzicerea discriminării:**

- **pe motiv de** cetățenie,
- în domeniul de aplicare a tratatelor și fără a aduce atingere dispozițiilor speciale ale acestora

III. Efectul orizontal al art. 21 din Cartă în jurisprudența CJUE

1. Hotărârea din 19 ianuarie 2010 C-555/07 (**Kukukdeveci**)

III. Efectul orizontal al art. 21 din Cartă în jurisprudența CJUE

1. Kukukdeveci

Principiul nediscriminării pe motiv de vârstă –
principiu general al UE
art. 6(2) TUE și art. 21 din Cartă

Se aplică dreptul UE - expirase termenul
limită pentru implementarea directivei

III. Efectul orizontal al art. 21 din Cartă în jurisprudența CJUE

1. Kukukdeveci

Tratament diferit – persoane în aceeași
situație – nu este justificat în mod obiectiv și
rezonabil ->

discriminare

III. Efectul orizontal al art. 21 din Cartă în jurisprudența CJUE

1. Kukukdeveci

Principiul nediscriminării bazate pe vârstă:

- o ilustrare a principiului **egalității de tratament**
- un beneficiar al principiului **supremația** dreptului UE
- un motiv suficient pentru ca instanța națională **să nu aplice** dreptul național contrar, fără a fi obligată să transmită mai întâi o cerere de hotărâre preliminară

III. Efectul orizontal al art. 21 din Cartă în jurisprudența CJUE

2. Hotărârea din 15 ianuarie 2014 C-176/12 (AMS)

III. Efectul orizontal al art. 21 din Cartă în jurisprudența CJUE

2. AMS

- lege națională de transpunere a unei directive contrară dreptului UE
- conflict între particulari
- poate fi invocat art. 27 din Cartă pentru a nu pune în aplicare legea națională?

III. Efectul orizontal al art. 21 din Cartă în jurisprudența CJUE

2. AMS

Dispoziția națională – privează anumiți angajați de drepturile prevăzute în Directiva 2002/14

Directiva - îndeplinește toate condițiile pentru a avea efect direct, însă nu poate fi ca atare aplicată în proceduri care au loc exclusiv între particulari

Dispoziția națională - nu poate fi interpretată în conformitate cu directiva

Art. 27 din **Cartă** - se aplică deoarece legea națională implementează o directivă

III. Efectul orizontal al art. 21 din Cartă în jurisprudența CJUE

2. AMS

Art. 27 din Cartă:

- dreptul angajaților la informare și consultare cu întreprinderea
- pentru a fi efectiv complet, trebuie să i se confere o exprimare mai specifică în dreptul UE sau în dreptul național
- comparația cu art. 21(1) din Cartă care este suficientă ca atare

III. Efectul orizontal al art. 21 din Cartă în jurisprudența CJUE

3. Hotărârea din 17 ianuarie 2018 C-414/16 (**Egenberger**)

III. Efectul orizontal al art. 21 din Cartă în jurisprudența CJUE

3. Egenberger

- interzicerea oricărui act de **discriminare pe motiv de religie sau credință religioasă** – principiu general al UE
- art. 21(1) din Cartă – suficient ca atare pentru a conferi persoanelor un drept pe care acestea îl pot invoca
- instanța națională – obligată să garanteze efectivitatea deplină a acestuia prin **neaplicarea** dacă este necesar a oricărei prevederi contrare a dreptului național

III. Efectul orizontal al art. 21 din Cartă în jurisprudența CJUE

3. Egenberger

- echilibrul diferitelor interese și **drepturi fundamentale concurente** derivate din TFUE sau Cartă
- respectarea **statutului bisericilor** astfel cum este prevăzut la art. 17 TFUE
- principiul **proporționalității**

III. Efectul orizontal al art. 21 din Cartă în jurisprudența CJUE

4. Hotărârea din 22 ianuarie 2019 C-193/2017 (**Cresco Investigation**)

- Vinerea Mare acordată zi liberă doar angajaților care aparțin anumitor biserici creștine - **discriminare directă** pe motiv de religie
- persoanele defavorizate trebuie să fie plasate pe **aceiași poziție** ca persoanele care se bucură de avantajul în cauză
- indiferent dacă există un **punct valabil de referință**

Concluzii

- principiul **egalității** și interzicerea discriminării – **principiu fundamental** al dreptului UE
- **art. 21(1) din Cartă** – suficient ca atare pentru a conferi persoanelor un drept pe care aceștia îl pot invoca (efect direct orizontal)
- instanța națională – obligată să garanteze efectivitatea deplină a acestuia prin **neaplicarea** dacă este necesar a oricărei prevederi contrare a dreptului național
- **fără** a fi obligată să transmită cerere de **hotărâre preliminară** înainte
- **echilibrând** dacă este necesar drepturile fundamentale concurente

**Mulțumesc pentru atenția
acordată!**

**Opiniile exprimate în cadrul acestei prezentări sunt
personale și nu reprezintă instituția.**